

РЕПУБЛИКА СРПСКА

ОПШТИНА ФОЧА

Датум: 01.11.2022. година

ИНФОРМАЦИЈА О РЕАЛИЗАЦИЈИ СТРАТЕГИЈЕ
РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ФОЧА
ЗА 2021. ГОДИНУ

ПРЕДЛАГАЧ: НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ

ОБРАЂИВАЧ: ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА
ПРИВРЕДУ И ДРУШТВЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

УВОД

Скупштина општине Фоча је дана 28.07.2015. године усвојила Стратегију руралног развоја општине Фоча и Плужине за период 2015-2024. годину.

Стратегија руралног развоја општине Фоча и Плужине (2015-2024) је израђена уз подршку предприступних фондова Европске уније.

Развој пољопривреде и села један је од стратешких дугорочних циљева економског развоја општине Фоча. То одређујење заснива се на природним ресурсима, који пружају велике могућности за развој сточарства, воћарства и повртларских култура. Ако се томе дода и туризам, као посебан вид привредне активности за који општина Фоча има изванредне услове које пружају национални парк „Сутјеска“ и рафтинг ријеком Таром и Дрином, стратегија руралног развоја показује пуну оправданост.

У 2022. години започета је израда стратегије пољопривреде и руралног развоја општине Фоча од 2022-2027 године по пројекту који проводи FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations).

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Пољопривредна производња општине Фоча је дефинисана својим географским положајем, затим еколошким, земљишним, прерађивачким, потрошачким и осталим капацитетима. Такође пољопривредну производњу треба посматрати у контексту општег амбијента у привреди, као и генерално општег стања у општини, РС и БиХ, јер процјена је да стање у привреди има значајан утицај у пољопривреди.

Од укупне површине општине Фоча 111.524 ха, обрадиво пољопривредно земљиште чини 20.382 ха, а структура је:

-	оранице	3.447 ха
-	воћњаци	2.734 ха
-	<u>ливаде</u>	<u>14.201 ха</u>
Укупно:		20.382 ха

Полазећи од стратешких докумената (Стратегија развоја општине Фоча и Визија развоја), те анализирајући климатске, земљишне и остале природне услове на општини Фоча, може се закључити да најповољније услове има:

- Сточарска производња,
- Воћарска производња,
- Ратарска производња,
- Повртларска производња

Наша општина је богата самониклим љековитим биљем, шумским плодовима и гљивама, те постоји традиција скупљања, сушења, чувања и паковања истог и становништво остварује значајан доходак од ове дјелатности.

Законом о измјенама и допунама закона о пољопривредним задругама од 02.12.2009, године је речено да „Непокретности уписане у јавним евиденцијама као државна, односно друштвена својина с правом коришћења, управљања и располагања у корист задруге, послије завршетка стечајних поступака, а што је остало након продаје у стечајном поступку, уписане су као својина на управљању и располагању општине Фоча. Поред дијела имовине од бивше ЗЗ „Зеленгора“ Фоча, такође имовина која је остала након провођења ликвидационог поступка у задрузи ЕКО – Фоча је пренешена на општину Фоча. Тај поступак ликвидације задруге ЕКО – Фоча је завршен у току 2018 године.

Општина Фоча је 25.12.2017, године дала, после проведене лицитације, у закуп пољопривредно земљиште које се налази у мјесту Козја Лука Пољопривредној задрузи „Kozja Luka premium“ са сједиштем у Козјој Луци. Површина овог пољопривредног земљишта је 76.345 м². и дато је на период од 15 година.

У првој години додјеле закупа земљишта од стране Општине Фоча, пољопривредна задруга „Kozja Luka premium“ је извршила „крчење“ терена, ограђивање, припрему земљишта за засаде и др. уз улагања значајних финансијских средстава.

На основу захтјева и одржаног састанка са надлежнима из Одјељења за привреду и друштвене дјелатности, представници задруге су доставили извјештај о раду за 2021. годину.

На основу извјештаја о раду Пољопривредне задруге „Kozja Luka premium“ који су доставили 08.04.2022. године наводе да су у 2021. години за вријеме пандемије корона вируса успјели да засију 50 дунума под јечмом и овсем како би се земљиште оплеменило.

ПРАВНИ СУБЈЕКТИ ИЗ ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ

На подручју општине Фоча је до сада регистровано 5 правних лица, а то су:

- „БОЛЕТУС“ – Фоча, који запошљава 27 радника и бави се откупом и прерадом пољопривредних и шумских производа и значајан је извозник на инострано тржиште. Укупан приход у 2021. години је био 7.111.487,00 КМ.

- ПЈ “ДРИНА“ – Фоча у оквиру КПЗ, запошљава 8 радника на економији и бави се узгојем и товом свиња, производњом конзумних јаја, производњом млијека и производњом јагњади. Своје производе пласира на тржиште општине и регије. Физички обим производње у 2021. години је: 1982 предтовљеника, 260 товљеника, 13 телади, 31 грло јагњади, кока носила 4280, обим производње јаја 1.380,600.00 комада, 51.776 лит. млијека,

- „СЕЗОНА“ Д.о.о. - Фоча, запошљава 4 радника и бави се откупом пољопривредних и шумских производа. Укупан приход у 2021, години је био 750.000,00 КМ. Откупљено је у 2021 години: 20.000 кг разних врста гљива, 10.000 кг шумских плодова (боровница, брусница, клека и шипурак), 4.000 кг говеђе коже и 300 ком бравље коже..

- „ЕКО-ПРОЈЕКТ“ - Требиње, рибњак Крупица Фоча, запошљава 4 радника, годишње произведе 13 тона млађи.

Предузеће	Укупан приход		ИНД	У. Расход		ИНД
	2020.г.	2021.г		2020.г.	2021.г.	
„Болетус“РС	4.856.191	7.111.487	146	4.799.296	6.844.423	143
„Сезона“	621.021	737,609	119	537,385	724,734	135
„Златни бор“	4.898	11.322	231	43.557	44.392	102
ПЗ“Здравица“	0	0		0	450	99

Предузеће	Добит 2020.г	Добит 2021.г.	ИНД	Губитак 2020.г	Губитак 2021.г	ИНД
„Болетус“РС	49.917	242.542	486	0	0	
„Сезона“	82.592	12.449	15	0	0	
„Златни бор“	0	0		38.569	33.070	85
ПЗ“Здравица“	0	0		456	450	99

Предузеће	Број зап 2020. г	Број зап 2021.г	ИНД	БЛД по Рад. 2020.г	БЛД по Рад. 2021.г	ИНД ЕКС
„Болетус“	23	27	117	787	823	104
„Сезона“	6	4	67	787	744	95
„Златни бор“	1	1	100	890	788	88
ПЗ“Здравица“	0	0		0	0	

ПОЉОПРИВРЕДНА ГАЗДИНСТВА

На подручју општине Фоча је до ступања новог Правилника о регистрацији и разврставању газдинстава било регистровано 1.060 газдинстава у АПИФ-у. Број газдинстава је био знатно и већи, али после ступања на снагу Правилника о разврставању породичних пољопривредних газдинстава на комерцијална и некомерцијална газдинства знатан број газдинстава се определијелио на регистравање код Завода за запошљавање, гдје имају здравствену заштиту. По новом правилнику газдинства могу бити комерцијална и некомерцијална. Комерцијална газдинства су обавезна уплаћивати ПИО и здравствено осигурање. Некомерцијална газдинства су обавезна уплаћивати Здравствено осигурање уколико су на евиденцији Завода за запошљавање Републике Српске а 1 % на бруто примања ако су запослени или 1 % од исплаћене пензије за пензионере.

У овој години је била организована едукација пољопривредника у нашој општини два пута тако да су пољопривредници информисани о овим новинама код регистрације. Тренутно у општини је регистровано 100 комерцијалних газдинстава, а остало су некомерцијална. Обавеза свих газдинстава је да се почетком године изврши обнављање регистрације газдинстава гдје се региструју евентуалне промјене у газдинствима или да се региструје да није било промјена.

Удружење пољопривредника општине Фоча је вршило анкетирање на терену општине и констатовало да у 2021. години на територији ове општине има 14.541 оваца, 1.176 крава, 24 бикова, 109 коња и 499 коза. Вјештачким осјемењавањем је обухваћено око 700 грла говеда. Мјесне заједница са више од хиљаду грала су: МЗ Брод са укупно 2.182 грла ситне и крупне стоке, МЗ Драгочава са 2.121 грла, МЗ Попов Мост 1.537, МЗ Годјено 1.424 грла, МЗ Челиково поље 1.255 грла, МЗ Челебићи 1.185, МЗ Миљевина 1.166, МЗ Јошаница 1.056.

Кад је воћарство у питању најзаступљенија воћна врста је шљива, затим јабука, крушка, орах и трешња. У задње вријеме је све заступљеније јагодичасто воће (малина, купина и јагода) посебно изградњом хладњача за прихват овог воћа, шире се површине под овим воћем. Проблем код засада шљиве је знатно присуство вируса шарке шљиве (Plum rox), па одржавање постојећег броја стабала шљиве пожегаче долази у питање. Као мјера која би побољшала стање у воћарству планирано је да у 2023. години буде реализован пројекат набавка садница воћа (шљиве) коју проводи IFAD у сарадњи са Кластером Стара Херцеговина и Општином.

У Фочи не постоји регистрована пољопривредна апотека. Међутим, постоји неколико самосталних трговинских радњи које се баве продајом репроматеријала за пољопривреду (сјемена, вјештачка ђубрива, сточна храна, ситна и крупна механизација, алати). Мала употреба хемијских средстава за заштиту биља од болести и штеточина у пољопривредној производњи је допријела све већу производњу органске хране која не препоручује употребу пестицида.

У оквиру фирме „Болетус“ ради фабрика за прераду воћа и поврћа која својим капацитетима може прерадити све тржне вишкове воћа и поврћа са подручја општине Фоча. Овај прерађивачки капацитет ће убудуће имати јако велики значај за развој примарне пољопривредне производње у општини Фоча.

Такође „Болетус“ је на парцелама на Бараковцу формирао расадник воћних садница које даље користи у производњи воћа (сировине) у властитој производњи. Ради се о производњи: малине, купине, рибизле, ароније, сибирске боровнице, ораха итд. Из овог расадника ће моћи да се снабдијевају квалитетним садним материјалом и пољопривредна газдинства.

РЕПУБЛИЧКИ ПОДСТИЦАЈИ

У 2021. години је преко 321 пољопривредних газдинстава и правних лица из области пољопривреде користило подстицајна средства из буџета РС. Подстицаји су кориштени кроз:

1. премије за млијеко,
2. премије за приплодне овце,
3. премија за приплодне јунице,
4. премија за пчеларство,
5. инвестиције у пољопривредну механизацију,
6. улагање у сточарску производњу (основно стадо,објекти,опрема),
7. подизање вишегодишњих засада,
8. суфинансирање премије осигурања,
9. регресивно дизел гориво,
10. узгој крава по систему крава-теле.

У 2021. години Захтјев за остваривање републичког подстицаја Министарству пољопривреде шумарства и водопривреде РС су поднијели:

- 13 пољопривредника који се баве узгојом оваца (укупно $1.989 \text{ ком} \times 10,00 \text{ КМ/ком} = 19.890,00 \text{ КМ}$);

- 16 пољопривредника који се баве узгојом крава у систему узгоја крава-теле ($126 \text{ крава} \times 150 \text{ КМ} = 18.900,00 \text{ КМ}$),

- 1 пољопривредник за узгој степних квалитетно приплодних јуница ($3 \text{ јунице} \times 190 = 570,00 \text{ КМ}$)

- 47 произвођача биљна производња, производња малина,

- 198 пољопривредника је користило регресирано дизел гориво (0.50 КМ/литар јефтинија цијена од малопродајне цијене на свим бензиским пумпама у Фочи (одобрено регресираног дизел горива $84.011,11 \text{ l} \times 0,50 \text{ КМ} = 42.005,55 \text{ КМ}$),

- 9 пољопривредника је користило премије за млијеко,

- 24 пољопривредника је поднијело захтјев за производњу и узгој пчела (1.508 кошница \times 7.50 КМ = 11.310 КМ),

- 1 пољопривредник је користио суфинансирање премије осигурања,

- 12 пољопривредника је остварило подстицај за капиталне инвестиције.

ОПШТИНСКИ ПОДСТИЦАЈИ

Општина Фоча је у 2021. години свим произвођачима млијека који су у систему откупа за млекарну „Пађени“ из Билеће (једино се она бави откупом на подручју општине) исплатила по 0,10 КМ/лит. предатог млијека закључно са 31.12.2021. и произвођачима који предају више од 500 литара за један мјесец се исплаћује 0,15 КМ/лит. за тај мјесец.

У 2021. години је остварен откуп млијека у количини од 93.134 литара. Та количина се одржава дуже вријеме и то је је показатељ исправности и намјенског кориштења општинских подстицаја, иако су услови на тржишту све тежи и тежи за ову производњу због слободног увоза из европске уније.

Премија на произведено и продато млијеко остварило је 9 пољопривредних произвођача, за ове намјене додјелна су новчана средства у укупном износу 8.386,10 КМ. Такође општина Фоча је у 2021. години финансирала анализу крви крава, за ову намјену додјелено је 2.860,00 КМ.

За 2021. години општина Фоча је додијелила 166.634,94 КМ на име новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села. У току 2021. године у овом одјељењу је вршен и врши се и сада перманентан мониторинг намјенског утрошка додјелених подстицаја. Мониторинг се огледа у обиласку пољопривредника, а нарочито корисника са већим новчаним износом подстицаја:

Општина је измирила све обавезе по основу подстицаја за 2021. годину:

а) Подстицаји за узгој крава у систему крава-теле

За ове намјене додијељења су новчана средства на име подстицаја у износу од 18.720,00 КМ. И исти су остварили 19 пољопривредника. При додјели овог подстицаја главни услов је био да пољопривредници приложе копије пасоша крава и телади.

б) Подстицај за фарму оваца

За ове намјене додијељења су новчана средства на име подстицаја у износу од 30.340,00 КМ. И исти су остварили 28 пољопривредника. При додјели овог подстицаја главни услов је био да основно стадо има најмање 60 оваца.

с) Подршка за иницијални развој недовољно развијених газдинстава

За ове намјене додијељења су новчана средства на име подстицаја у износу од 49.000,00 КМ. Ову врсту подстицаја остварило је 49 пољопривредника.

д) Инвестиције у шталске капацитете за производњу млијека и меса

За ове намјене додијељена су новчана средства подстицаја у укупном износу од 5.960,17 КМ. И исти су остварили 3 пољопривредника. Критеријум је био да сами пољопривредници финансирају изградњу штале и по доношењу фискалних рачуна и пореских фактура одобрено им је 15% за некомерцијална газдинства и 30% за комерцијална газдинства од уложених средстава, али не више од 3.000,00 КМ по кориснику.

в) Инвестиције у пољопривредну механизацију

За ове намјене додијељења су новчана средства подстицаја у износу од 9.818,49 КМ. По овој основи подстицаје је добило 18 пољопривредника. Критеријум је био исти као и за штале. Пољопривредници су купили механизацију и по доношењу фискалних рачуна и пореских фактура одобрено им је 15% за некомерцијална газдинства и 30% за комерцијална газдинства од уложених средстава, али не више од 3.000,00 КМ по кориснику.

г) Премија на произведену и предау малину

За ове намјене додијељена су новчана средства у износу од 15.211,46 КМ. Подстицаје је добило 47 корисника. Основни критериј за додјелу ових подстицаја су да пољопривредници произведу на својим имањима малине које се предаје прерађивачима, најчешће хладњачама. Износ за ове подстицаје је 0,15 КМ/кг произведеног, предатог воћа.

д) Премија за производњу и узгој пчела

За ове намјене додјелена су новчана средства у износу од 10.645,00 КМ. Подстицај је добило 38 пчелара. Износ је био 5,00 КМ по кошници и минимални број друштава које је требао посједовати власник је 30 друштава. Те податке је достављало Удружење пчелара у општини Фоча.

ђ) Подстицаји за подизање вишегодишњих засада

За ове намјене додјелена су новчана средства у износу од 648,72 КМ. Подстицај су добила 2 корисника. Критеријум за остваривање подстицајних средстава за ову намјену износи 30% за комерцијална газдинства и 15% за некомерцијална газдинства, али не више од 3.000,00 КМ по кориснику.

е) Подстицај за анализу земљишта

За ове намјене додјелена су новчана средства у износу од 45,00 КМ. Ову врсту подстицаја остварио је 1 корисник.

Општина Фоча учествује и у финансирању штета од заштићене и незаштићене дивљачи на шта је у 2021. години издвојила износ од 17.373,00 КМ.

Сви ови горе наведени критеријуми за додјелу подстицаја су регулисани Правилником о новчаним подстицајима за 2021. годину који је донио Начелник општине Фоча на приједлог Одјељења а у складу са Републичким правилником и износом средстава у буџету.

РАД УДРУЖЕЊА

У сарадњи са Одјељењем за привреду и друштвене дјелатности ради више удружења, Удружење пољопривредника општине Фоча, Удружење произвођача јагодичастог и бобичастог воћа „ФОЧАНСКА МАЛИНА“, Удружење пчелара „Полен“, Удружење жена Зеленгора и друга.

Удружење пољопривредника општине Фоча

Основни циљеви и задаци удружења су:

1. Окупљање појединаца, организација, и институција које се баве пољопривредном производњом у циљу стварања бољих услова за производњу код свих чланова, као и организованог наступа и представљања чланова удружења на тржишту робе и услуга,
2. Подстицање примјене савремених научних и технолошких достигнућа у пољопривредној производњи,
3. Стандардизација квалитета пољопривредне производње,
4. Остваривање права на новчане подстицаје са Републичког и општинског нивоа,
5. Врши и друге послове из дјелокруга рада удружења у складу са законом.

За остваривање новчаних подстицаја из буџета РС помоћ при аплицирању је радило Удружење пољопривредника са сједиштем у Фочи.

Удружење има одличну сарадњу са удружењем пчелара „Полен“ из Фоче уз помоћ њиховог председника и чланова урађена је база података пчелара гдје постоји увид пољопривредника који се баве производњом и узгојем пчела. Њихов број се повећава из године у годину захваљујући одличним субвенцијама које пружа Општина као и Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.

МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ

Суфинансирање пословног плана „Укључивање малих произвођача у пчеларску производњу“ коју проводи Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, јединица за координацију пољопривредних пројеката Бања Лука. Том приликом уговор је потписало 53 корисника. Учешће Општине у овом пројекту је 22.500,00 КМ, док је укупна вриједност пројекта 77.481,76 КМ.

У оквиру пројекта „Социо-економска одрживост и подршка локалном становништву горње-дринске регије 2019-2023 (SELLS)“ CARITAS Switzerland у БиХ заједно са општином Фоча подржао је појединце и породице, локална удружења и мале бизнисе који имају идеју на који начин увећати властито приходовање, а предност имају лица која спадају у категорију незапослених, запослених са недовољним примањима и друге категорије становништва у неповољном економском и социјалном положају. Уговор је потписан са 13 корисника од чега је 8 домаћинстава и 4 бизниса. Укупна вриједност пројекта је 81.432,80 КМ, а учешће општине Фоча је 31.148,92 КМ.

Набавка сјеменског материјала у износу од 15.000,00 КМ за 105 корисника неповољног социо-економског статуса, извршена је на основу споразума по одлуци о усвајању плана расподеле средстава по основу Одлуке Владе Републике Српске о давању сагласности за коришћење средстава по основу поврата ПДВ-а у оквиру Пројекта заштите од поплава Дрине, између Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства Републике Српске Јединица за координацију пољопривредних пројеката и општине Фоча.

Пољопривреда је у свим стратешким и развојним документима једна од стратешких грана развоја општине Фоча. Ради тога СО Фоча је и у 2021 години планирала у Буџету:

- субвенције за пољопривреду 150.000,00 КМ

Правилник о условима и начину остваривања подстицаја пољопривредне производње у 2022. години на подручју општине Фоча објављен је у службеном гласнику број 05. од 14.04.2022. године. Собрим на рокове за предају захјева за подстицај у 2022. години још увијек трају, информација о оствареним подстицајима биће презентована у некој од наредних скупштина.

У 2022. години је 128 пољопривредних газдинстава из области пољопривреде предало захтјеве за подстицајна средства на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја пољопривредне производње у 2022. години, стим да је рок за одређене подстицаје још увијек у току.